

18 יוני, 2024
י"ב סיון, תשפ"ד

לכבוד:
אגף איכות אוויר
המשרד להגנת הסביבה
ירושלים

heterayplita@sviva.gov.il : באמצעות דוא"ל

שלום רב,

הנדון: הערות אדם טבע ודין לטיטות היתר הפליטה של תחנת כוח מתקן התפלה אשדוד

1. בשם אדם טבע ודין ובהתאם להליכי שיתוף הציבור הקבועים בחוק אוויר נקי הריני להעביר הערות לטיטות היתר הפליטה שבנדון.
2. המשרד להגנת הסביבה הגיש לממשלה בידו האחת באפריל 24 דו"ח¹ המראה כי ללא פעולה נמרצת ומשמעותית ישראל לא תעמוד ביעדי ההפחתה הצנועים של גזי חממה שהיא עצמה קבעה לשנת 2030. גם מבקר המדינה בדו"ח ממרץ 24 מראה כי מדינת ישראל כושלת ביישום התוכניות לעמידה ביעדים הכלליים והסקטוריאליים להפחתת גזי חממה, לייצור אנרגיה ממקורות מתחדשים, ועוד². אשר על כן תמוה שהמשרד להגה"ס נותן את ידו השניה להקמת תחנת כוח במתקן ההתפלה שהיא בהספק גדול מהנדרש לצרכי ההתפלה עצמם והיא תשמש כתחנת כוח פוסילית נוספת לכל דבר ועניין שתספק חשמל לרשת הארצית ולא רק למתקן ההתפלה. הקמת תחנת כוח נוספת בדלק פוסילי תגרום לפליטות רבות של גזי חממה ותהווה גורם נוסף לחוסר היכולת של מדינת ישראל לעמוד ביעדי ההפחתה.
3. זאת ועוד, בעיצומה של המלחמה הקשה המתרחשת כבר למעלה משמונה חודשים ולנוכח החשש מהתרחבות המלחמה ומפגיעה במתקני תשתית וחשמל עולה הצורך בחשיבה מחודשת על משק האנרגיה כולו. ביום עיון שהתקיים לאחרונה במכון למחקרי ביטחון לאומי והוקדש לביטחון מערכת החשמל³ עלה הצורך לבזר את מערכת החשמל ולייצר יותר ויותר חשמל במערכות סולאריות מבזורות המגובות במערכות אגירה. מערכות אגירה מבזורות כאלו מהוות חלופה נקיה, ראויה וחסונה יותר לתחנות כוח פיקריות שיוקמו

¹ <https://drive.google.com/file/d/1czgAMXEFLa8j5ANIjOp9vAWwVwwk-Z1B/view> אוחזר בתאריך 18/06/24

² <https://www.mevaker.gov.il/sites/DigitalLibrary/Pages/Reports/7730-3.aspx> אוחזר בתאריך 18/06/24.

³ <https://www.inss.org.il/he/event/electricity> אוחזר בתאריך 18/06/24.

- לצורך מתן מענה לביקושי שיא. תחנת הכוח המתוכננת שבנדון עומדת בסתירה למגמה זו שכן היא תהווה תשתית נוספת באזור רווי תשתיות.
4. לתחנת הכוח המתוכננת יהיו, כמובן, גם השלכות על הפליטות והריכוזים בסביבה של מספר מזהמי אוויר. כך לדוגמה, החומר המזהם פורמאלדהיד הוא בין המזהמים שפליטתם באזור אשדוד צפויה לגדול בצורה משמעותית, וזאת בנוסף לריכוזי רקע גבוהים. מזהם זה מסווג על ידי הוועדה הבין משרדית לחומרים מסרטנים, מוטגנים וטרטוגנים כמסרטן וודאי בבני אדם⁴ (עמ' 3 ברשימה א'). מקובל מקצועית לראות חומרים מסרטנים כחומרים שהם חסרי סף בריאותי בטוח, כלומר הם מזיקים בכל רמת ריכוז שהיא למעלה מאפס. כמובן שנוקם עולה ככל שריכוזם באוויר עולה בין אם ריכוז זה הוא מעל לתקני הסביבה ובין אם הוא נמוך מהם. תוספת הפליטה של פורמאלדהיד מתחנת הכוח המתוכננת תביא לחריגות מערכי היעד ולתוספת וודאית של תחלואה. תחנה זו תגרום גם לתוספת פליטות של מזהמים נוספים.
5. על אף מידע רב שניתן בבקשה להיתר לרבות בהשלמות שהתווספו מאוחר יותר לבקשה זו, אין הציבור יכול לדעת לאשורם את מערכות התחנה, אופן תפעולן והפליטות והסיכונים הסביבתיים הנגזרים מכך. דוגמאות אחדות לכך הן:
- א. בסקר התהליכים המצורף לבקשה להיתר הובאו נתונים הנוגעים לתחנה במחזור פתוח, ואילו בהוראות התוכנית שאושרה בהליכי התכנון והבניה, כמו גם בטיטת ההיתר נקבע כי היא תעבוד במחזור משולב. תחנה במחזור משולב עשויה להיות יעילה יותר מבחינת נצילות אנרגטית (וגם זאת רק אם הקיטור המיוצר בה נצרך ולא מתבזבז) אך היא על פי רוב עובדת שעות רבות יותר מתחנות פיקריות במחזור פתוח. פליטת מזהמי האוויר נובעת משילוב של הטכנולוגיה, מספר שעות ההפעלה, אופן התפעול, ועוד, ושילוב זה לא ברור עד תומו. לא ברור כיצד נשקלו היתר הפליטה ותנאיו לאור סתירה זו.
- ב. בטיטת ההיתר נקבע בסעיף 3(ד) כי בעל מקור הפליטה יפעיל את יחידות ייצור החשמל MAN-1 – MAN-5 בהתאם להוראות מנהל המערכת. לא ברור מכך מה יהיה בפועל מספר שעות ההפעלה השנתית של כל יחידת ייצור.
- ג. בסעיף 3(ג) בטיטת ההיתר נקבע כי "בעל מקור הפליטה ינקוט אמצעים תפעוליים וטכנולוגיים המהווים את הטכניקה המיטבית הזמינה..." אך היעדר פירוט של אמצעים אלה הינו לקונה מהותית ומשמעותית שמקשה על הציבור לדעת ולהבין את טיטת ההיתר ואת מהמשמעות הסביבתית של תחנה זו ותקשה אף על המשרד להגנת הסביבה בפיקוח העתידי.

⁴ <https://www.gov.il/he/departments/units/committee-carcinogens-mutagens-teratogens>
אוחזר בתאריך 18/06/24.

6. בסעיף 5 לחוק אוויר נקי נקבע כי תוכן תוכנית לאומית למניעה ולצמצום של זיהום אוויר. בסעיף 5(א)(1) נקבע כי יהיו בתוכנית זו גם יעדים אזוריים בשים לב לערכי היעד:

(1) יעדים ארציים ואזוריים לצמצום זיהום האוויר בתוך פרק הזמן שייקבע בתכנית, בשים לב לערכי היעד שנקבעו לפי סעיף 6(א)(1):

הדעת נותנת כי באזור רווי תשתיות ומקורות פליטה כמו אשדוד, שבו מתוכננות אף מספר תשתיות נוספות, ובו כבר יש אתגרים ובעיות בתחום איכות הסביבה בכלל ואיכות האוויר בפרט, תוכן תוכנית כזאת שתתווה דרך לעמידה בערכי היעד. הקמת תחנת כוח חדשה שאף תביא לחריגות מערכי היעד שלא במסגרת תוכנית אזורית כוללת איננה נכונה מבחינה מקצועית.

7. אשר על כן נבקש את השינויים הבאים בהיתר הפליטה:

א. יש לתת את היתר הפליטה באופן זמני לשנה אחת. בזמן זה תוכן תוכנית אזורית לאשדוד (בכפוף לתוכנית הלאומית של חוק אוויר נקי) שבה ייקבעו יעדים, אמצעים ודרכים לצמצום זיהום האוויר ולהגעה לערכי היעד בהתחשב בכלל מקורות הפליטה באזור. היתר הפליטה הקבוע שיינתן לאחר מכן יעלה בקנה אחד עם תוכנית זו.

ב. יש להגדיר את תחנת הכוח שבנדון כ- "יחידת ייצור מוגבלת" כהגדרתה בסעיף 25א. לחוק אוויר נקי. יש לאפשר לאחת מיחידות הייצור MAN-1 – MAN-5 או לשילוב שלהן לעבוד במצטבר 8,000 שעות בשנה לצורכי מתקן ההתפלה ועבור יתר היחידות להגדיר מגבלת שעות משמעותית.

ג. בסעיף 3(ג) בטיוטת ההיתר יתווסף פירוט של האמצעים התפעוליים והטכנולוגיים שישומו בתחנה.

ד. בסעיף 3(ד) בטיוטת ההיתר במקום המשפט "בהתאם להוראות מנהל המערכת" יש לכתוב "בכפוף למגבלת השעות בהיתר זה ובהתאם להוראות מנהל המערכת על פי כל דין".

ה. בדומה לקביעת ערכי פליטה מרביים למהמי האוויר השונים, יש לקבוע מגבלת פליטות לכל קוט"ש מיוצר ומגבלת פליטות שנתית לסך המתקן לגז החממה פחמן דו חמצני.

בברכה,

דר' אריה ונגר, מדען